

Kiertotalouden edistämisen tila organisaatioissa

**Kooste Kiertotalous-Suomen
laatiman kyselyn tuloksista,
toukokuu 2023**

Milja Räisänen, Annukka Berg,
Paula Eskola, Sari Piippo ja
Hanna Savolahti

Esityksen sisältö

- Perustietoa kyselystä
- Vastaajien taustat
- Kiertotalouden mahdollisuuksien tunnistaminen
- Kiertotaloutta edistävä johtaminen
- Kiertotalouden toimintamallit
 - Ydintoiminnot, sisäiset käytännöt ja tulevaisuus
 - Kiertotalous kunnissa
- Osaaminen
- Haasteet
- Toiveet KiSulle
- Yhteenveto

Perustietoa kyselystä (1/2)

- Kiertotalous-Suomen (KiSu) laatiman kyselyn avulla selvitettiin kiertotalouden edistämisen tilannetta organisaatioissa ja etsittiin vastauksia kysymyksiin:
 - Tunnistetaanko kiertotalouden edistäminen tärkeänä ja organisaation strategiseen suuntaan vaikuttavana tekijänä?
 - Minkälaisia kiertotalouden toimintamalleja on otettu käyttöön?
 - Löytyykö organisaatioista tarpeeksi osaamista kiertotaloussiirtymän toteuttamiseksi?
 - Minkälaista tukea KiSulta toivotaan kiertotaloussiirtymään?
- Kyselyn laatimisessa hyödynnettiin KEINO-osaamiskeskuksen julkisten hankintojen tilannekatsauksia^{1,2} sekä Circwaste-hankkeessa laadittuja kiertotalousbarometreja ja kuntakilpailuja³.
- Tulokset tarjoavat valtionhallinnolle tietoa politiikkatoimien kehittämistä varten ja niitä hyödynnetään KiSun toiminnan kehittämisessä.

¹ [Kestävien ja innovatiivisten julkisten hankintojen strateginen johtaminen Suomessa vuonna 2021, KEINO-osaamiskeskuksen kyselyn yhteenveto](#)

² [Kestävän ja innovatiivisen hankkimisen osaaminen Suomessa vuonna 2020, KEINO-osaamiskeskuksen 09/2020 suorittaman kyselyn tulosityhteenveto](#)

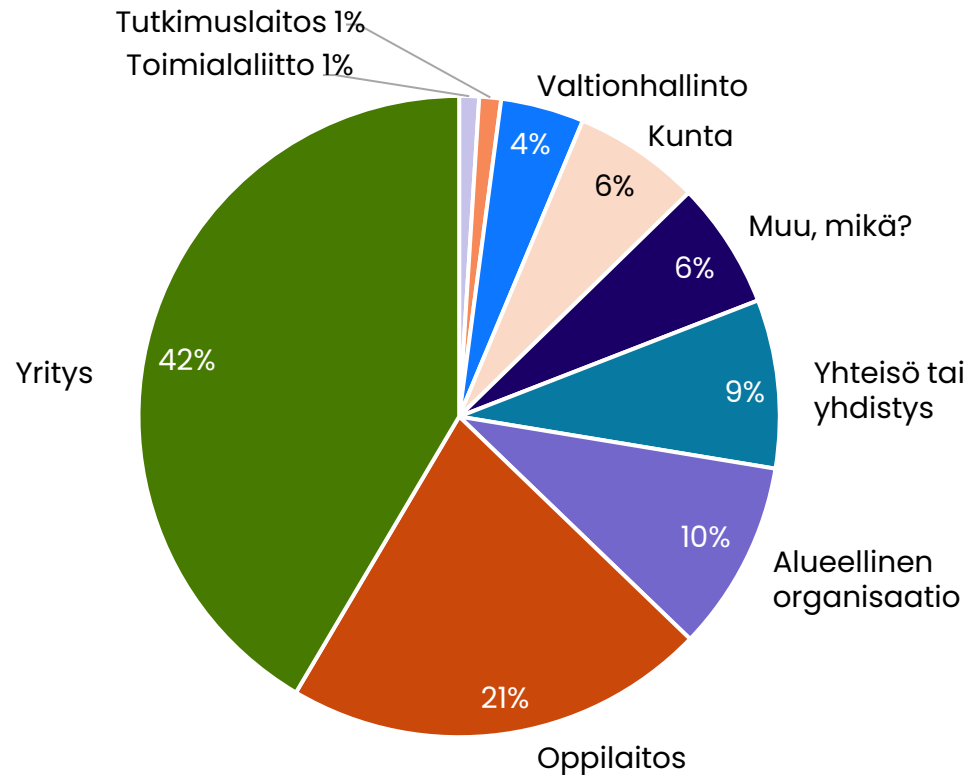
³ Mainittuja Circwaste-hankkeen materiaaleja ei ole julkaistu

Perustietoa kyselystä (2/2)

- Kysely koostui väittämien, monivalintakysymysten ja avointen kysymysten kokonaisuudesta. Avointen kysymysten vastauksista on tehty nostoja tähän koosteeseen.
- Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmalla.
- Kyselyn linkkiä jaettiin KiSun ja kansallisen Kiertotalousohjelman uutiskirjeen, verkostoviestin, somekanavien ja nettisivujen kautta.
- Vastauksia kerättiin helmi–huhtikuussa 2023.
- Vastauksia saatiin 95 kappaletta. KiSun palveluiden piirissä on muutama tuhat organisaatiota, joten kysely tavoitti kohtuullisen osan tästä joukosta.
- Kysely on tarkoitus toistaa seuraavan kerran loppuvuodesta 2024.

Vastaajien taustat

Vastaajan työnantaja, n=94

Työnantaja

- Suurin vastaajaryhmä muodostui yritysten edustajista, joita oli 39 kpl.
- Noin viidesosa, 20 kpl, edusti oppilaitoksia.
- Näiden lisäksi vastaajissa oli mm. alueellisten organisaatioiden, yhteisöjen tai yhdistysten, kuntien ja valtionhallinnon edustajia.
- Muu, mikä? -vaihtoehtoon annettiin tarkennuksiksi esimerkiksi kuntayhtymä, media ja konsultti.

Vastaajien taustat

Toimiala

- Vastaajat edustivat lukuisia eri toimialoja.
- Suurimmat toimialaryhmät olivat koulutus (17 % vastaajista), muu palvelutoiminta (13 %), teollisuus (11 %), julkinen hallinto ja maanpuolustus (10 %) ja rakentaminen (9 %).
- Toimialavaihtoehdot perustuivat [Tilastokeskuksen toimialaluokitukseen](#).

Organisaation koko

- Noin puolet vastaajista (53 %) työskenteli vähintään sadan henkilön organisaatioissa ja noin puolet (47 %) alle sadan henkilön organisaatioissa.

Toiminta-alue

- 26 % vastasi organisaation toiminnan sijoittuvan koko maahan. 16 % ilmoitti, että toimintaa on myös kansainvälisesti.
- Yksittäisistä maakunnista 31 % vastaajista ilmoitti Uudenmaan organisaation sijainniksi tai sijainniksi, jossa organisaatiolla on toimintaa. Seuraavina tulivat Pirkanmaa (15 %) ja Varsinais-Suomi (12 %).

Asema

- Vastaajat luokittelivat itsensä pääosin ylemmiksi toimihenkilöiksi (44 %), työntekijöiksi (19 %), johdon edustajiksi (17 %) tai alemmiksi toimihenkilöiksi (13 %).
- Lisäksi mukana oli yrittäjiä, vapaaehtoinen, väitöskirjatutkija ja asiantuntija.

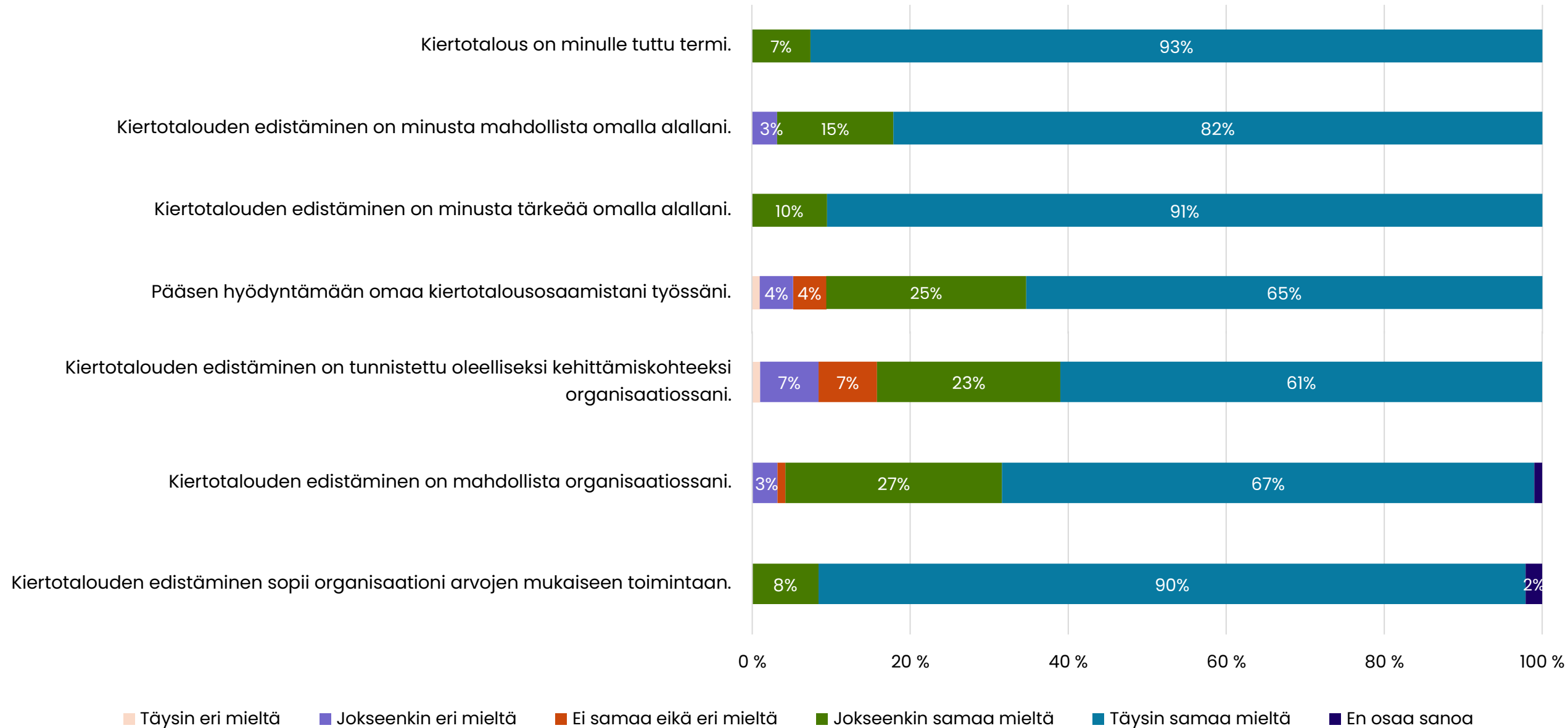
Kiertotalouden mahdollisuudet

Kiertotalouden mahdollisuuksien tunnistaminen

- Vastaajat saivat antaa näkemyksensä ensin henkilökohtaisiin väittämiin kiertotalouden edistämisestä. Sen jälkeen pyydettiin vastauksia muutamaa väittämään organisaation näkökulmasta.
- Tulosten perusteella kiertotalous oli vastaajille tuttu aihe. Lisäksi vastaajat olivat melko yksimielisiä siitä, että kiertotalouden edistäminen on tärkeää ja mahdollista heidän omalla alallaan.
- Kiertotalouden edistämisen nähtiin sopivan hyvin organisaation arvojen mukaiseen toimintaan, ja kiertotalouden edistämistä pidettiin mahdollisena omissa organisaatioissa.
- Hieman epävarmuutta liittyi siihen, pääseekö omaa kiertotalousosaamista hyödyntämään työssään.
- Oman organisaation näkökulmasta eniten epävarmuutta herätti se, onko kiertotalouden edistäminen tunnistettu oleelliseksi kehittämiskohteeksi organisaatioissa.

Kiertotalouden mahdollisuudet: vastaukset väittämiin

Väittämät, n=95

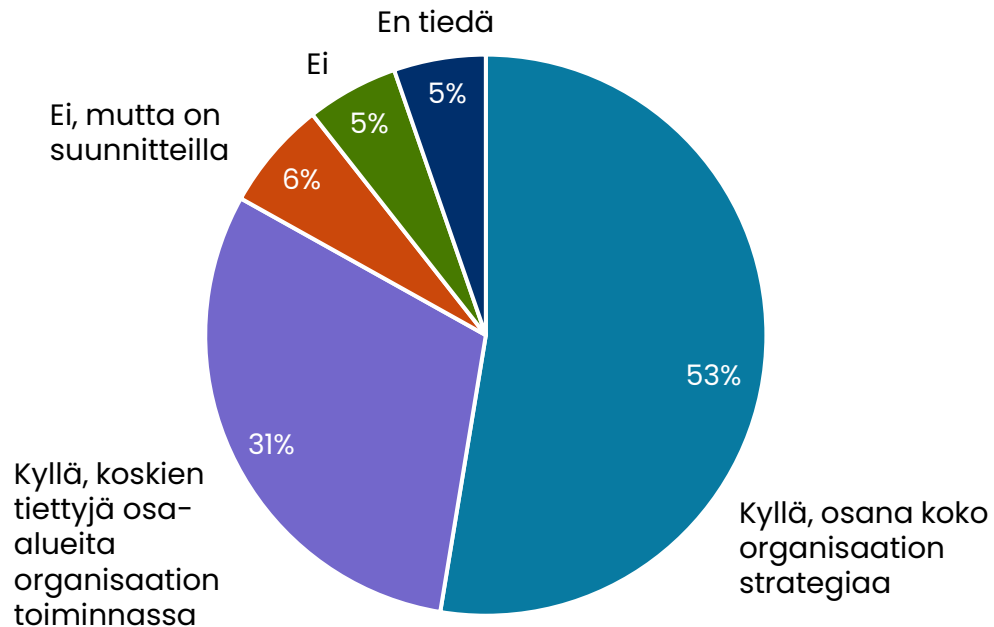
Kiertotalousjohtaminen

Kiertotaloutta edistävä johtaminen

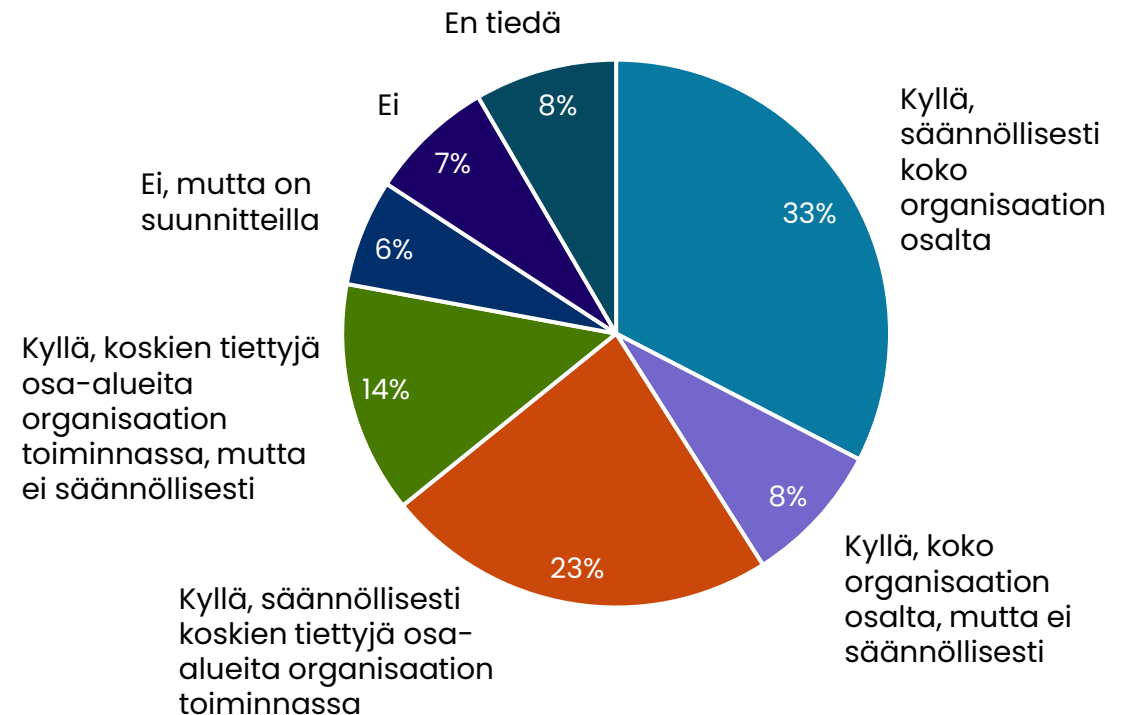
- Pääosin organisaatioissa on kiertotalouden edistämistä koskevia strategisia linjauksia tai vastaavia joko osana koko organisaation strategiaa tai koskien joitakin sen osa-alueita.
- Linjausten tai vastaavien toteutumista seurataan suurimmassa osassa organisaatioita säännöllisesti.
 - Noin kolmasosassa organisaatioista seuranta tehdään, mutta se ei ole säännöllistä.
- 80 %:ssa kyselyyn vastanneista organisaatioista on määritelty konkreettisia toimenpiteitä kiertotalouden edistämiseksi joko ilman toimeenpanosuunnitelmaa tai toimeenpanosuunnitelman avulla.
- Kiertotalouden edistymistä mitataan suurimmassa osassa organisaatioita.
 - Kolmasosassa mittaamista ei tehdä, ja 15 % vastaajista ei tiennyt mitataanko edistymistä vai ei.

Kiertotalouden edistämistä koskevat strategiset linjaukset

Onko organisaatiossasi kiertotalouden edistämistä koskevia strategisia linjauksia tai vastaavia? n=95

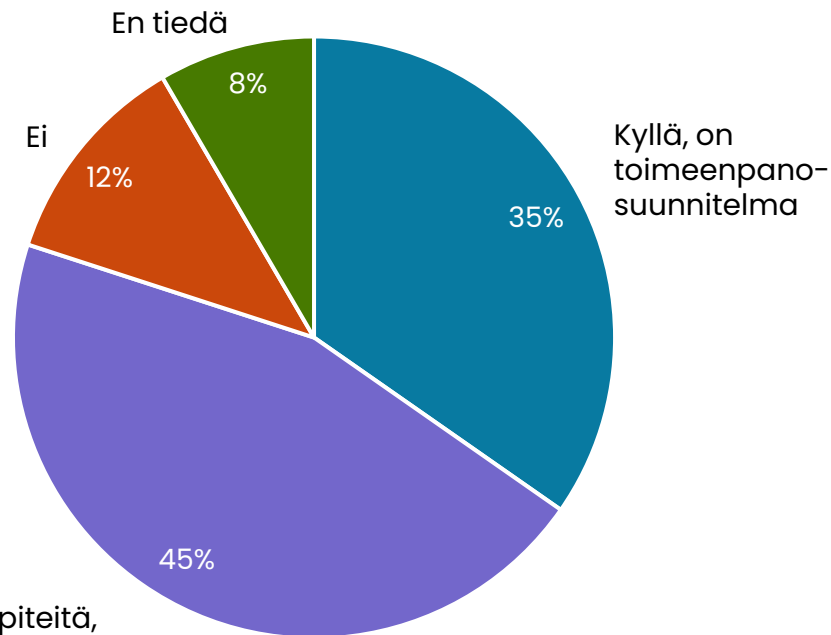

Seurataanko kiertotalouden edistämistä koskevien strategisten linjausten tai vastaavien toteutumista? n=95

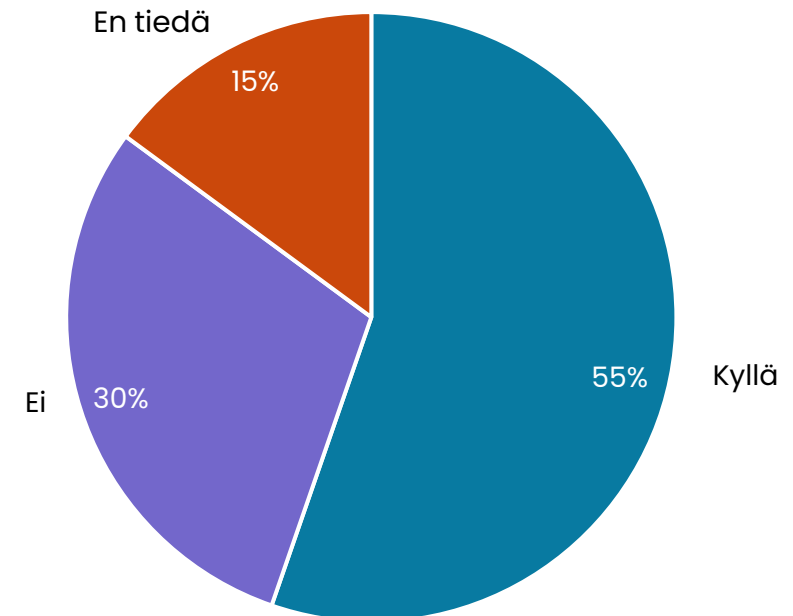
Toimeenpanosuunnitelma ja edistymisen mittaaminen

Onko organisaatiolla toimeenpanosuunnitelma tai muuten määritelty konkreettisia toimenpiteitä kiertotalouden edistämiseksi? n=95

Kyllä, on määritelty konkreettisia toimenpiteitä, mutta ilman toimeenpanosuunnitelmaa

Mitataanko kiertotalouden edistymistä jotenkin? n=94

Toimintamallit

Kiertotalouden toimintamallit

- Vastaajilta kysyttiin kiertotalouden toimintamalleista, joita organisaation toiminta toteuttaa. Toimintamalleista annettiin valmis listaus, joka perustui [Sitran käsikirjaan yrityksille](#): kiertävät raaka-aineet, jakamisalustat, tuote palveluna, elinkaaren pidentäminen ja resurssien talteenotto.
- Tulosten perusteella kyselyyn vastanneet organisaatiot toteuttavat listattuja toimintamalleja melko tasaisesti.
- Resurssien talteenotto nousi yleisimmäksi toimintamalliksi (43 % ilmoitti organisaationsa toteuttavan), kun taas tuote palveluna oli vähiten toteutettu toimintamalli (21 %).
- Avoimissa vastauksissa useat vastaajat tarkensivat, että oma organisaatio edistää kuvattuja toimintamalleja asiakkaiden toiminnassa tarjoamalla palveluita näihin liittyen, tai osana esimerkiksi hanketyötä ja tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan avulla, vaikka toimintamallit eivät olisi oman organisaation ydintoimintaa.

Toimintamallien vastaukset

Toteuttaako organisaatiosi jotakin seuraavista kiertotalouden toimintamalleista? Jaottelu perustuu Sitran käsikirjaan yrityksille. n=94

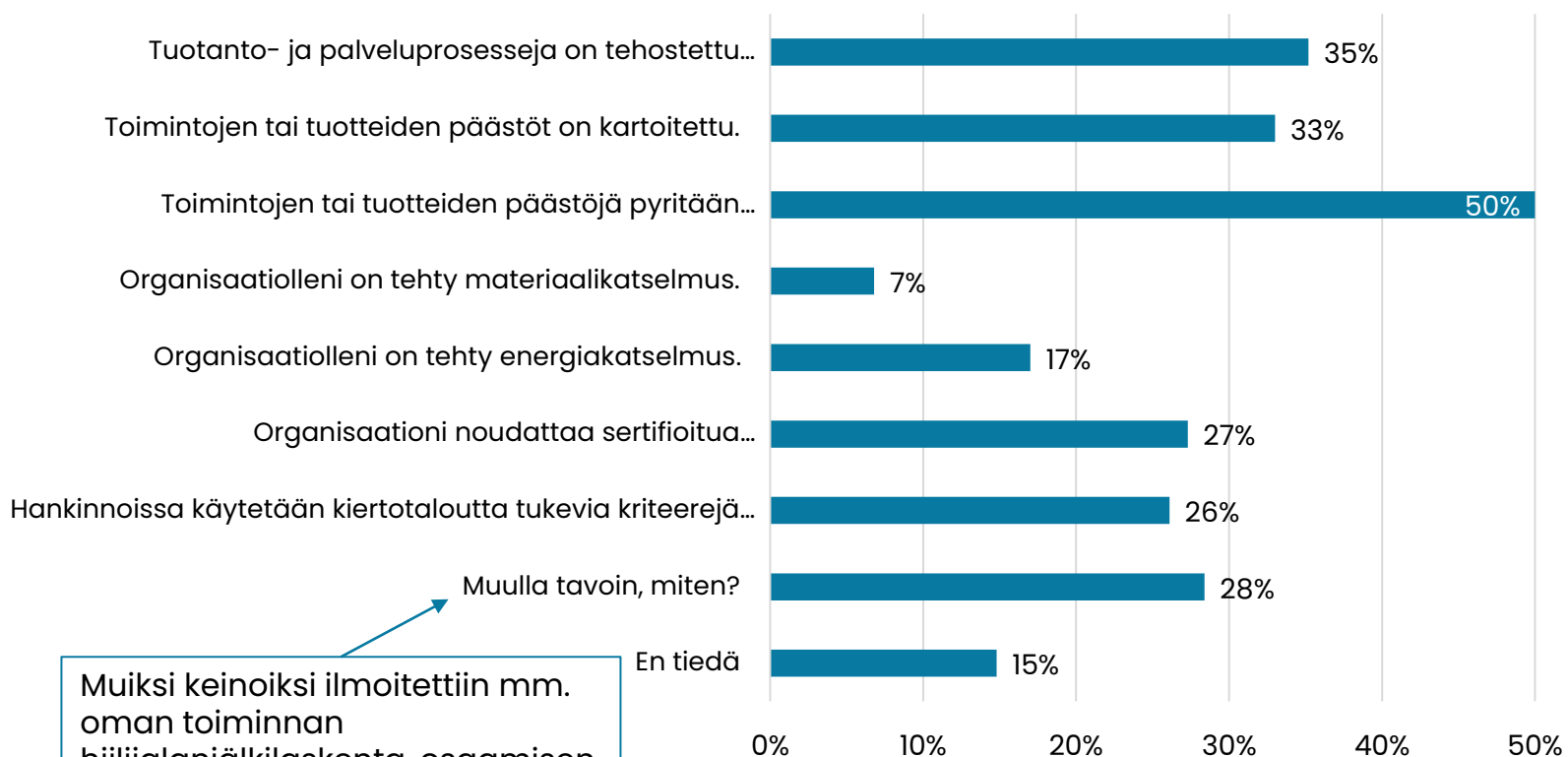

Kiertotalouden toimintamallit: Ydintoiminta, sisäiset käytännöt ja tulevaisuus

Kiertotalous osana organisaation ydintoimintaa

Miten kiertotalouden edistäminen näkyy osana organisaatiosi ydintoimintaa? n=88

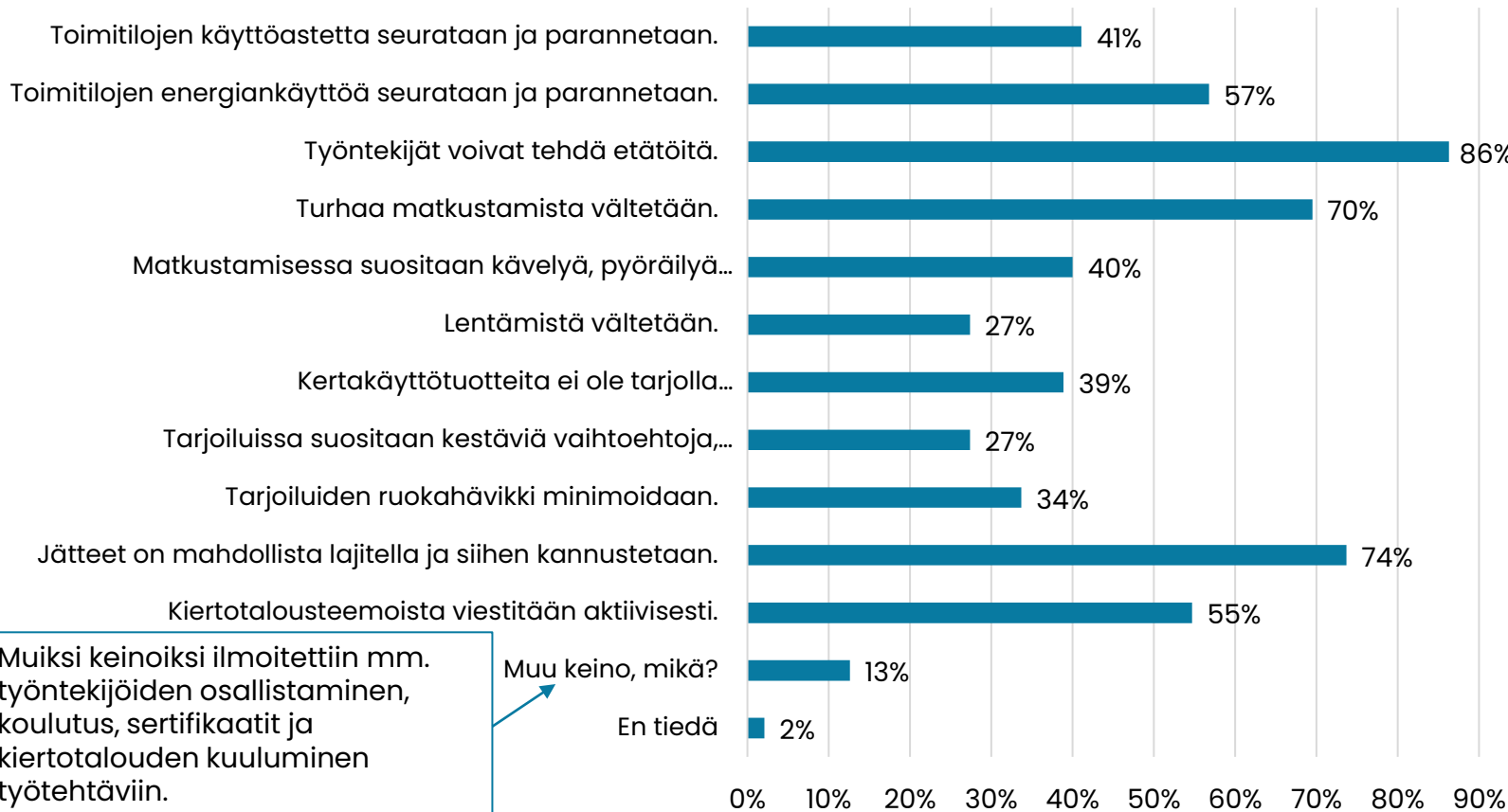

Muiksi keinoiksi ilmoitettiin mm. oman toiminnan hiilijalanjälkilaskenta, osaamisen vahvistaminen ja tutkimustyö sivuvirtojen hyödyntämiseksi.

- Kiertotaloutta voidaan edistää eri keinoin organisaatioiden ydintoiminnassa ja sisäisissä käytännöissä.
- Useassa organisaatiossa on vastausten perusteella esimerkiksi kartoitettu ja pyritty vähentämään ja/tai kompensoimaan päästöjä.
- Lisäksi prosessien materiaalitehokkuutta on parannettu tai käytössä on sertifioituja ympäristöjärjestelmiä tai hankintojen kiertotalouskriteerejä yli neljäsosassa vastaajien organisaatioista.

Kiertotalous osana organisaation sisäisiä käytäntöjä

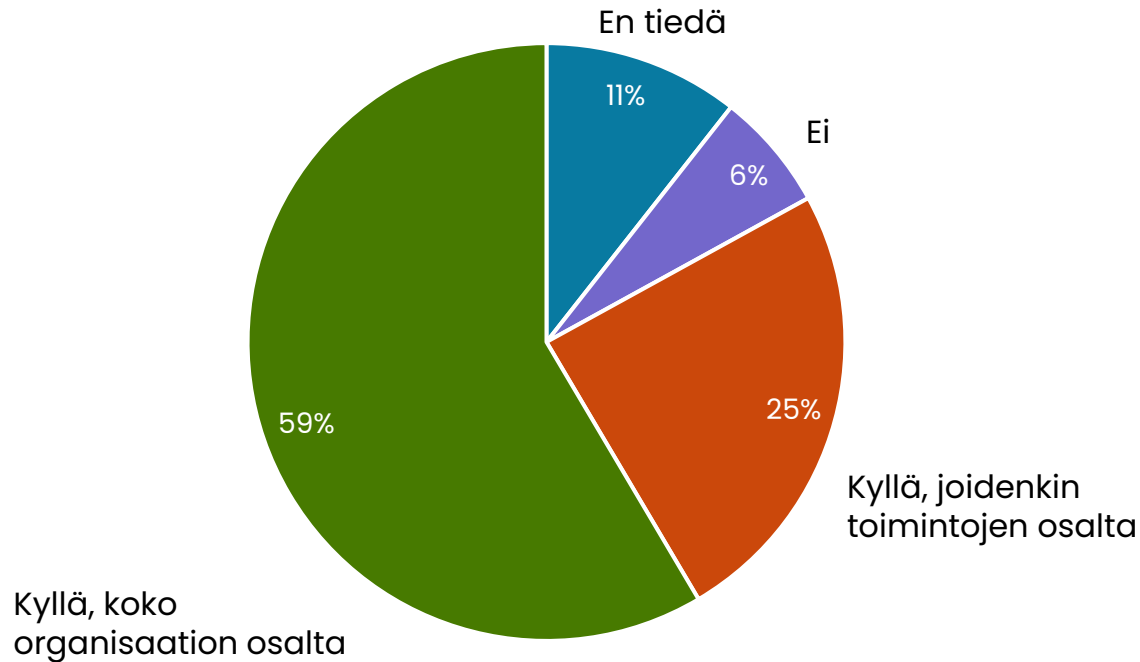
Miten kiertotalouden edistäminen näkyy organisaatiosi sisäisissä käytännöissä ja arjen toimintatavoissa? n=95

- Sisäisissä toimintatavoissa vastausten perusteella suositetaan esimerkiksi etätöiden ja jätteiden lajittelun mahdollistamista.
- Lisäksi useassa organisaatiossa vältetään turhaa matkustamista, tarkkaillaan toimitilojen energiankäyttöä ja viestitään kiertotalousteemoista aktiivisesti.

Kiertotalouden edistämisen merkitys tulevaisuudessa

Nouseeko kiertotalouden edistäminen merkittävämpään rooliin organisaatiosi toiminnassa tulevaisuudessa? n=94

- Käytössä olevien toimintamallien lisäksi kiertotalous nousee vielä merkittävämpään rooliin yli 80 %:ssa organisaatioista.
- Keinoiksi mainittiin mm. vastuullisuusohjelmien ja toimintasuunnitelmien laatiminen, koulutuksen lisääminen, kierrätyksen tehostaminen ja yleisesti kiertotalouden edistäminen kaikkea toimintaa läpi leikaten.

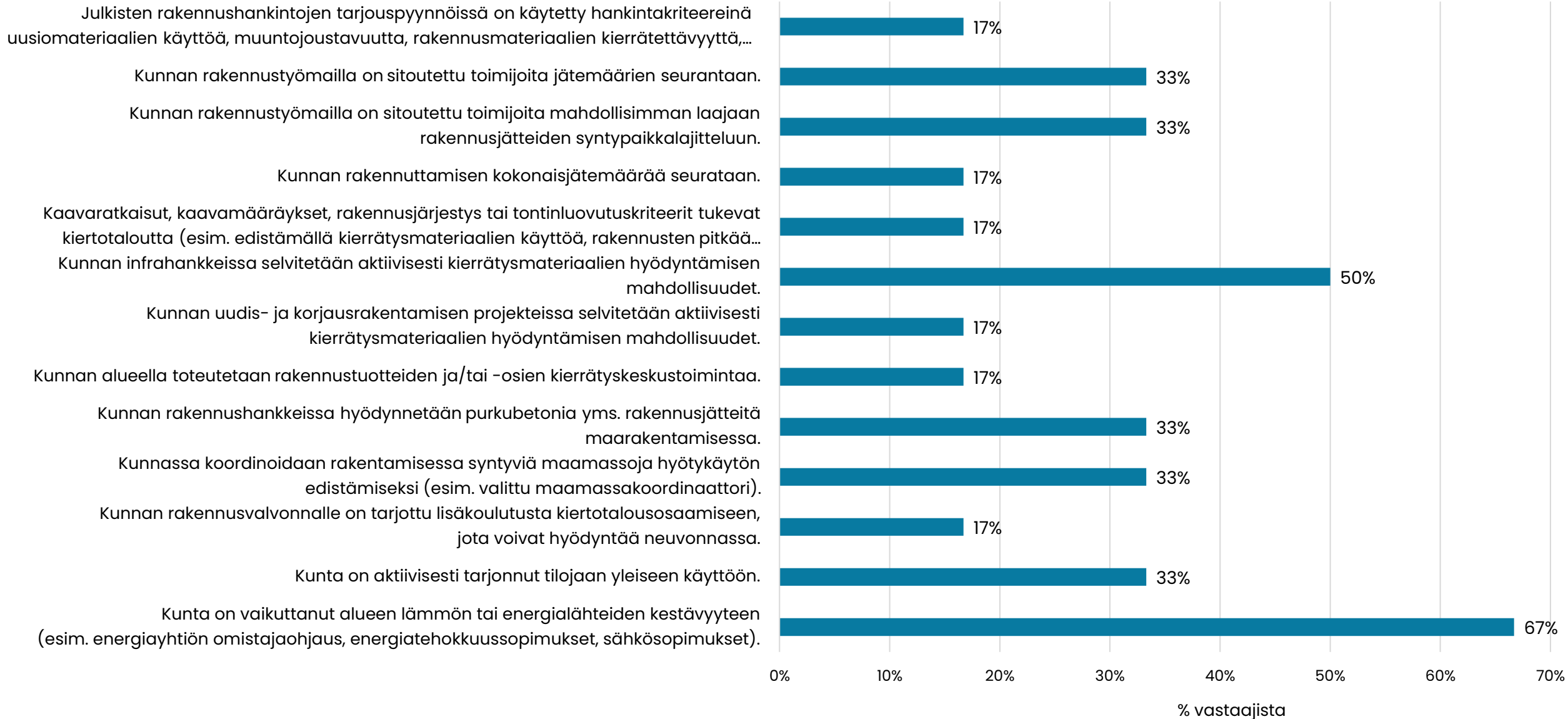
Kiertotalouden toimintamallit: Kiertotalous kunnissa

Kiertotalous kunnissa

- Kuntien edustajille annettiin em. toimintamallien lisäksi valittavaksi useita muita toimintamalleja seuraavista teemoista:
 - kaavoitus ja rakentaminen,
 - jakaminen,
 - uudelleenkäyttö,
 - kierrätys ja jätehuolto,
 - ruokajärjestelmä,
 - liikkuminen,
 - kuntalaisten osallistaminen ja tiedonvälitys sekä
 - muut keinot.
- Näiden teemojen alla olevista toimintamalleista vastaajat saivat valita omassa kunnassaan käytössä olevat mallit.
- Kyselyyn osallistui ainoastaan kuusi kuntien edustajaa, mikä tulee ottaa huomioon tuloksia tarkasteltaessa.
- Tulosten perusteella suosituiksi toimintamalleiksi nousivat esimerkiksi:
 - kierrätysmateriaalien hyödyntämisen selvittäminen infrahankkeissa,
 - alueen lämmön- tai energianlähteiden kestävyteen vaikuttaminen,
 - tavaroiden uudelleenkäytön ja lainauspalveluiden järjestäminen,
 - kuntaorganisaation jätemäärien vähentäminen,
 - julkisten ruokapalveluiden ruokahävikin vähentäminen,
 - kattava joukkoliikenne,
 - kiertotalouskasvatuksen, -opetuksen, kokeilujen ja aloitteiden järjestäminen sekä
 - tutkimus- ja kehityshankkeisiin osallistuminen tai niihin kannustaminen.

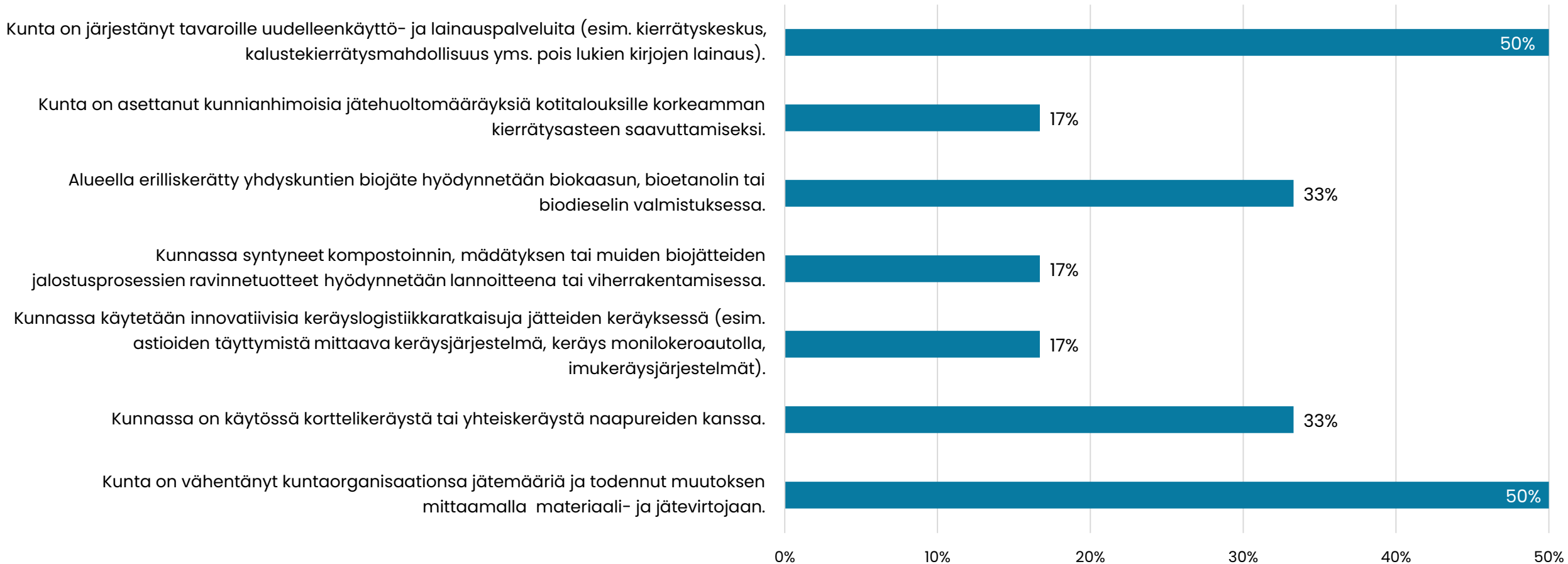
Kaavoitus ja rakentaminen

Kaavoituksen ja rakentamisen toimintamallit, n=6

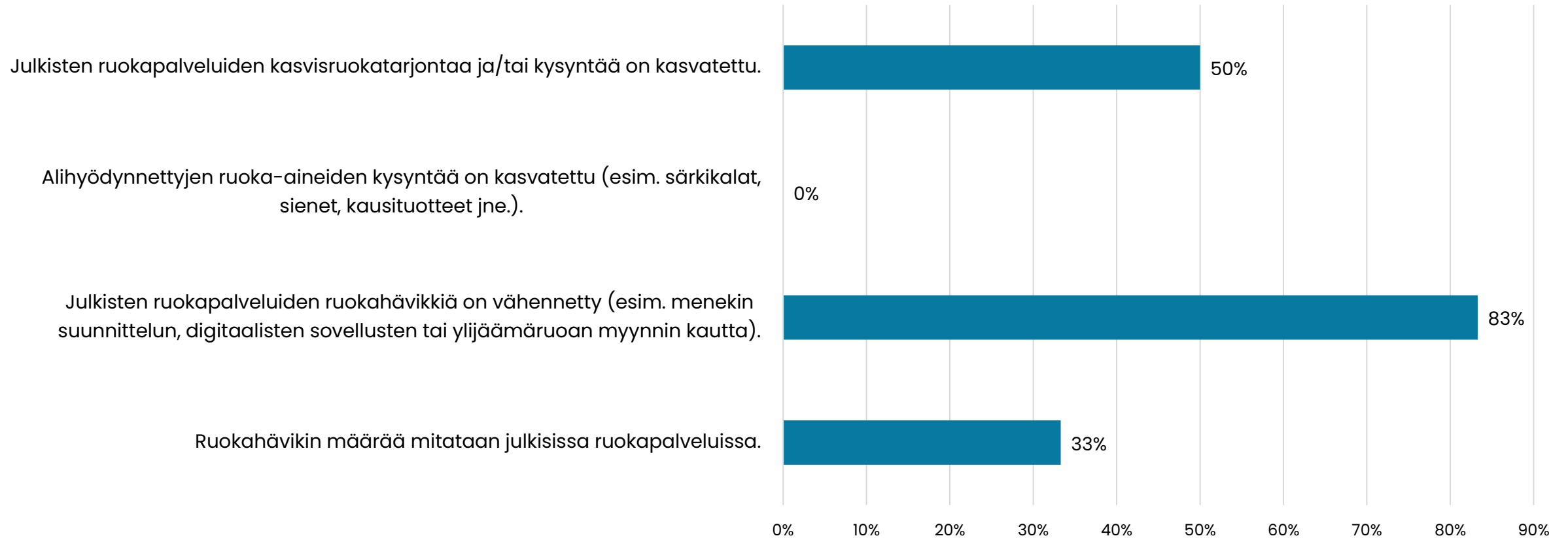

Jakaminen, uudelleenkäyttö, kierrätys ja jätehuolto

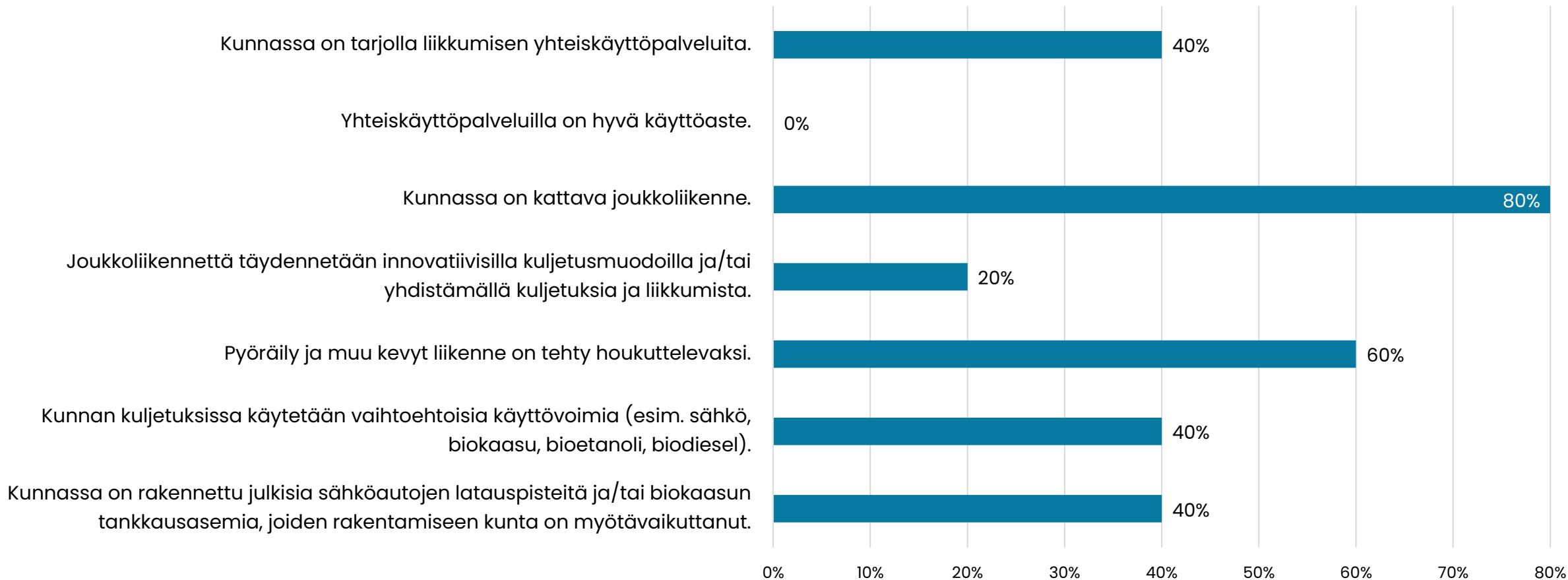
Jakamisen, uudelleenkäytön, kierrätyksen ja jätehuollon toimintamallit, n=6

Ruokajärjestelmän toimintamallit, n=6

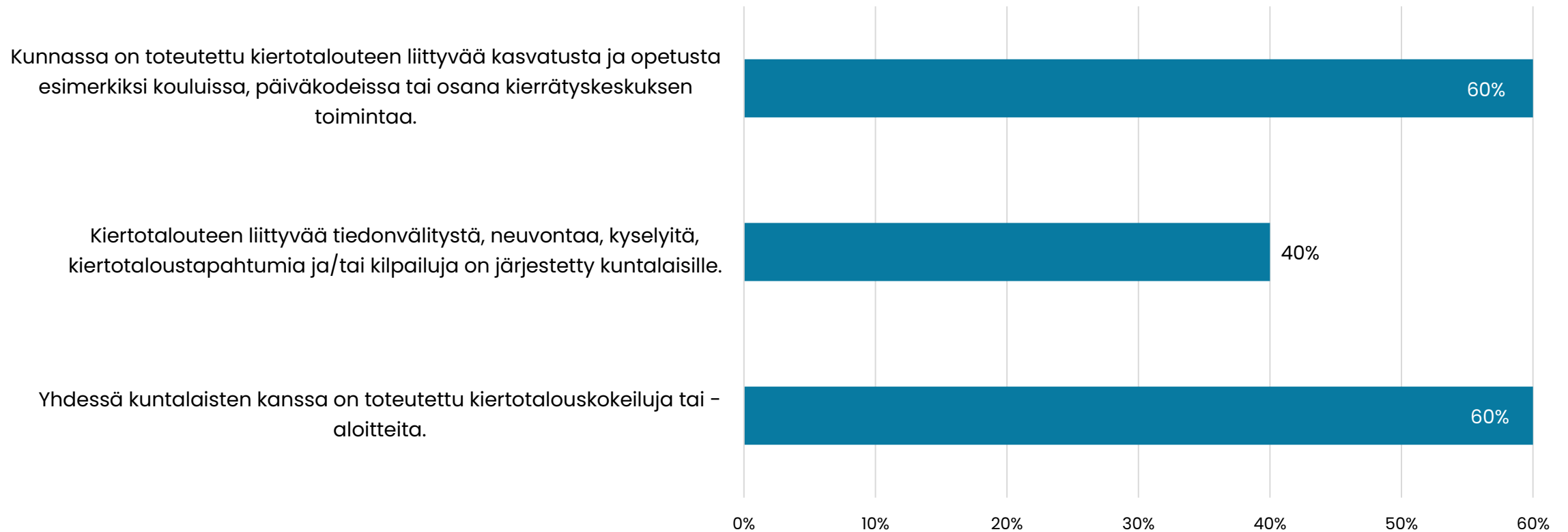

Liikkumisen toimintamallit, n=5

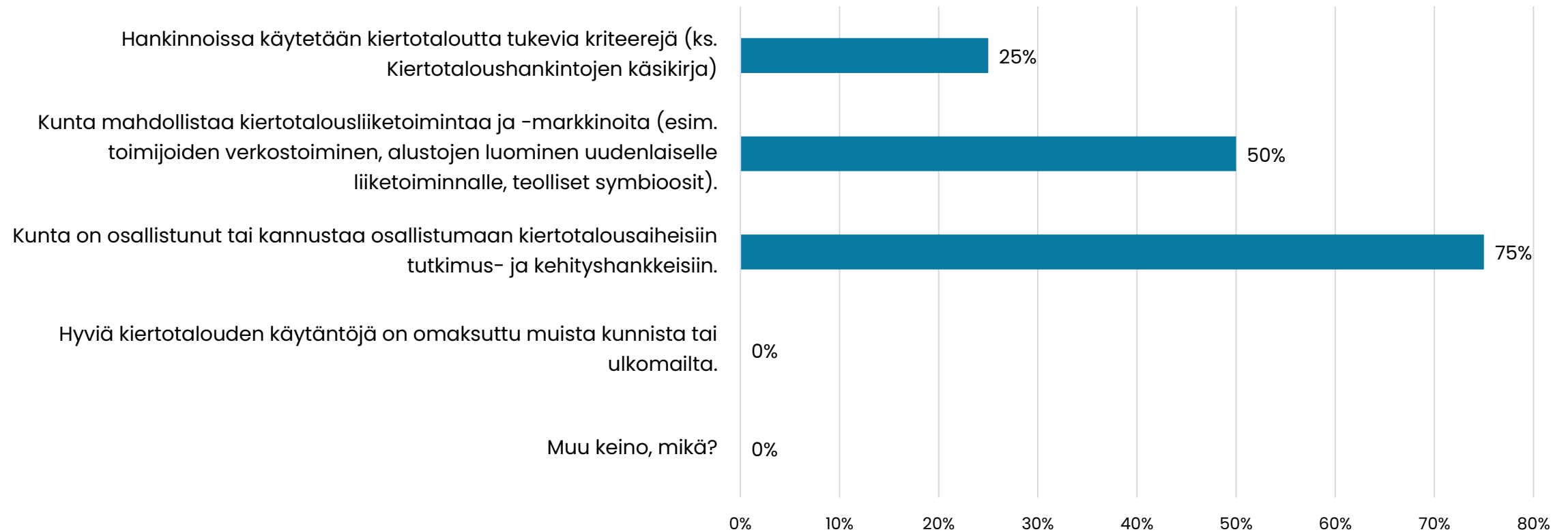
Kuntalaisten osallistaminen ja tiedonvälitys

Kuntalaisten osallistamisen ja tiedonvälityksen toimintamallit, n=5

Muita keinoja

Muut keinot, n=4

Osaaminen

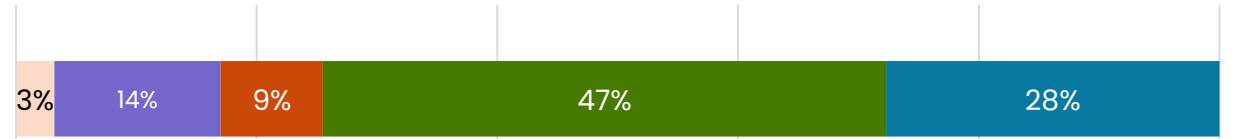
Osaamisen taso, tarpeet ja keinot lisätä osaamista

- Väittämien avulla kartoitettiin vastaajien näkemyksiä osaamisen tasosta ja osaamistarpeiden tunnistamisesta organisaatioissa.
- Yli 60 % vastaajista oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että organisaatiossa on riittävä osaaminen kiertotalouden viemiseksi osaksi sen toimintamalleja ja kiertotalouden osaamistarpeet on tunnistettu ja niihin pyritään vastaamaan.
- Toisaalta yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että organisaatio tarvitsee apua vastatakseen kiertotalouden osaamistarpeisiin.
- Avoimissa vastauksissa osaamiseen tai ratkaisuihin liittyviksi tarpeiksi mainittiin mm. tieto kiertotalouden toimenpiteistä, hyödyistä ja verkostoista. Lisäksi toivottiin systeemiajattelun lisäämistä ja kiertotalouden sisällyttämistä koulutusohjelmiin.
- Kyselyssä ehdotetuista, osaamista lisäävistä keinoista organisaatioissa oli hyödynnetty etenkin ilmaisiin koulutuksiin, toimintaverkostoihin ja hankkeisiin osallistumista sekä oppilasyhteistyötä.

Osaaminen: Vastaukset väittämiin

Väittämät, n=95

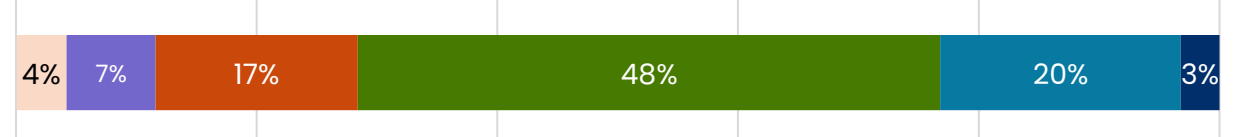
Organisaatiossani on riittävä osaaminen kiertotalouden viemiseksi osaksi sen toimintamalleja.

Organisaationi pyrkii vastaamaan kiertotalouden vaatimiin osaamistarpeisiin.

Organisaatiossani on tunnustettu ne osaamistarpeet, jotka tulee täyttää, jotta kiertotaloutta voidaan paremmin toteuttaa osana organisaation toimintaa.

Organisaationi tarvitsee apua vastatakseen kiertotalouden osaamistarpeisiin.

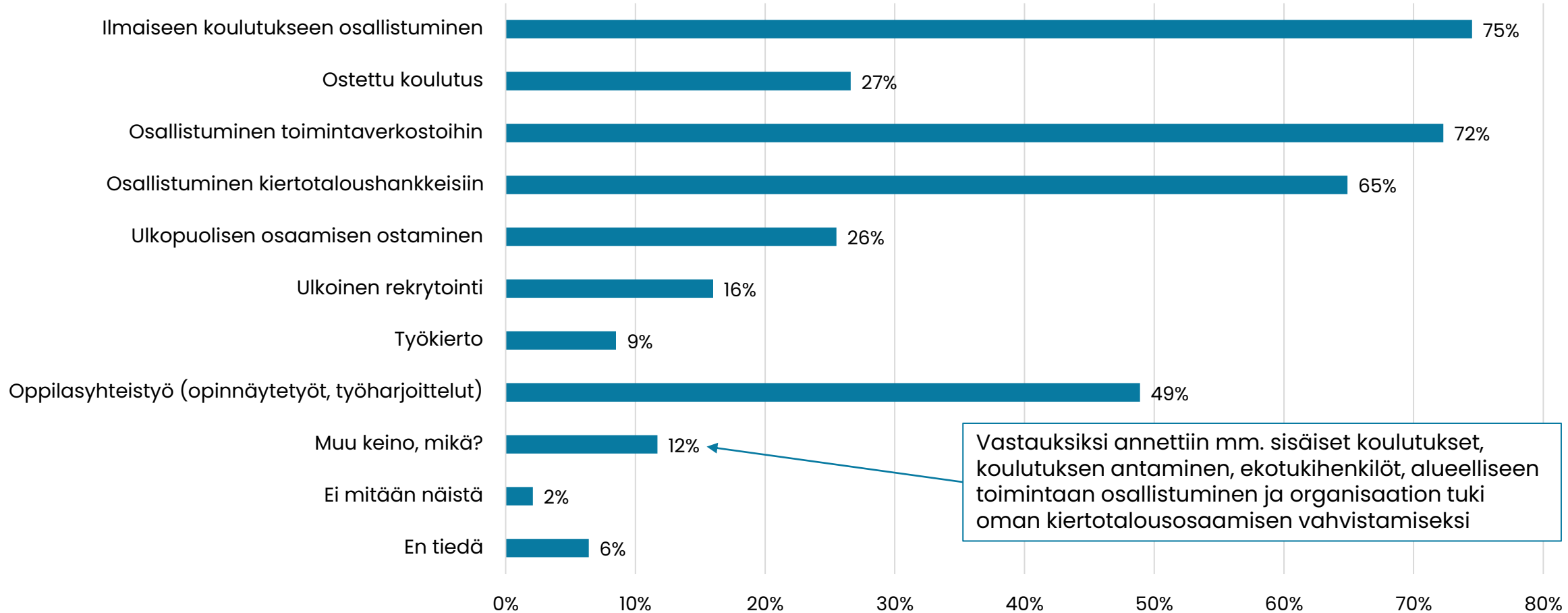
0 % 20 % 40 % 60 % 80 % 100 %

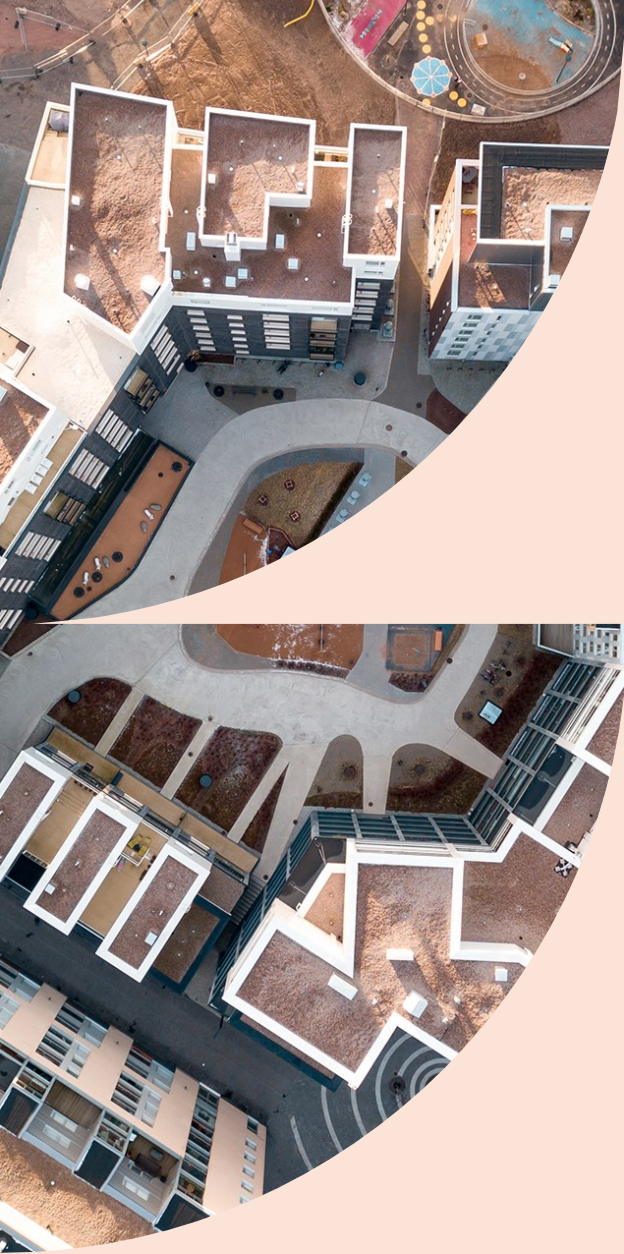
Täysin eri mieltä Jokseenkin eri mieltä Ei samaa eikä eri mieltä Jokseenkin samaa mieltä Täysin samaa mieltä En osaa sanoa

Osaamisen lisääminen

Onko organisaatiossasi hyödynnetty jotakin seuraavista keinoista lisätä kiertotalousosaamista?

n=94

Haasteet

Kiertotalouden edistämisen tila ja mahdolliset haasteet

– avoimet vastaukset

- Vastaajille annettiin mahdollisuus kuvailla omin sanoin kiertotalouden tilaa ja mahdollisia haasteita omassa organisaatiossa. Kysymykseen saatiin 37 vastausta.
- Vastauksissa nousi esille haasteet liittyen etenkin seuraaviin teemoihin:
 - Substanssikoulutuksen ja siten osaamisen puute, siilottuneisuus opetuksessa
 - Tiedon sirpaleisuus
 - Kiertotalouden mahdollisuuksien ja vaikutusten tunnistaminen, vaikuttavuuden osoittaminen
 - Motivointi, asenteet
 - Alueellisten seurantamittareiden ja muidenkin kiertotalousmittareiden kehittäminen
 - Ajalliset, taloudelliset ja henkilöstöresurssit
 - Kiertotalouden vieminen käytäntöön, systemaattisuuden puute
 - Käytännön tuen puuttuminen

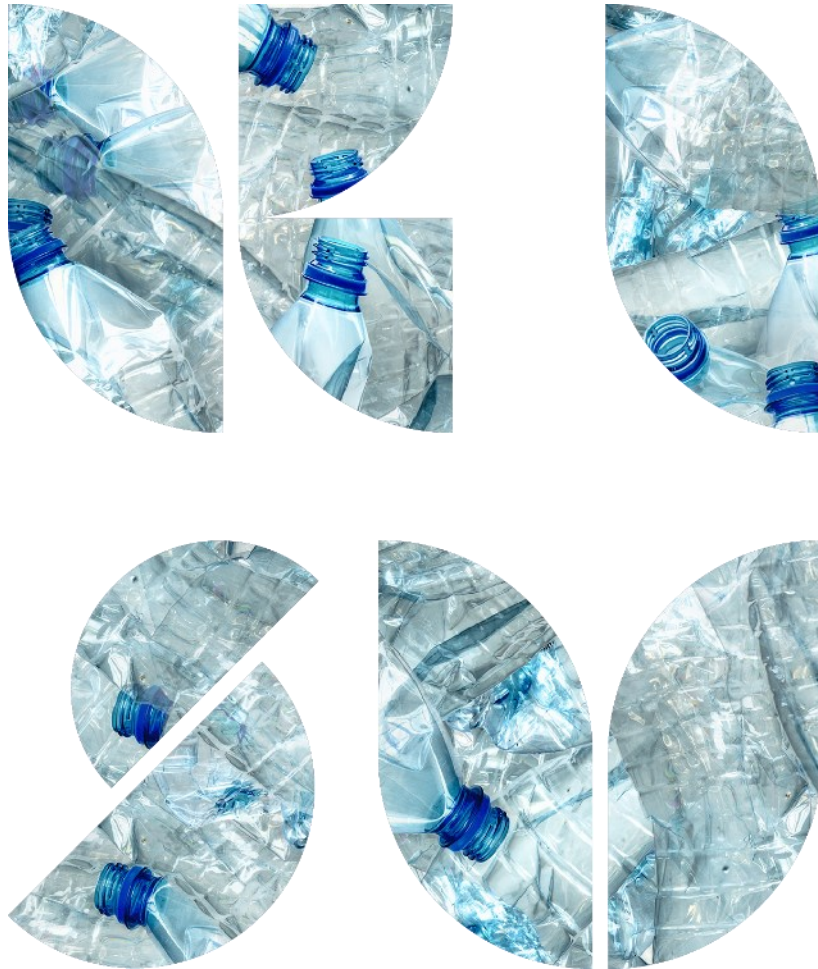
Toiveet KiSulle

Minkälaista tukea Kiertotalous-Suomelta toivotaan?

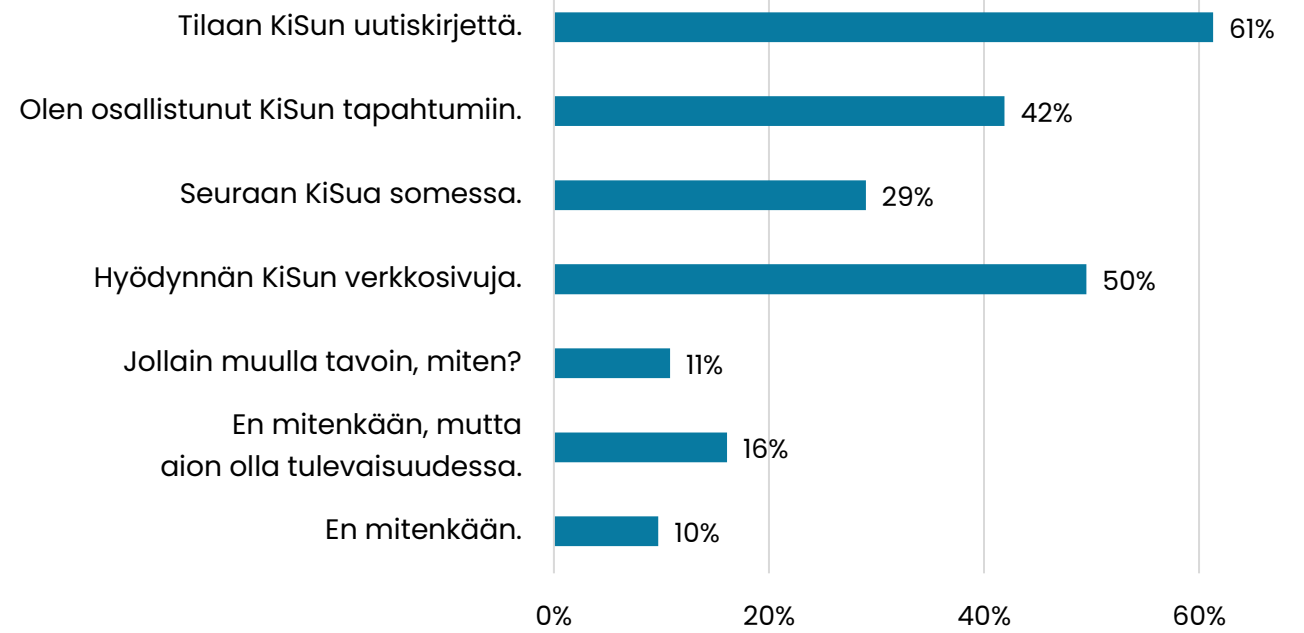
- Avoimeen kysymykseen saatiin 32 vastausta.
- Vastaajat toivoivat esimerkiksi:
 - Koordinoivaa otetta, joka hyödyntää synergioita ja siten vältetään päällekkäinen tekeminen
 - Konkreettista opastusta, esimerkkejä eri aloille ja koulutusta (esim. hankinnoista ja indikaattoreista)
 - Apua viestintään, tiedotusta kiertotalouden hyödyistä
 - Esitysmateriaaleja
 - Yhteistyötä (esim. tapahtumayhteistyö)
 - Verkostoitumista
 - Näkyvyyttä
 - Tarjontaa hankkeista ja pilotointimahdollisuuksista

Miten vastaajat ovat mukana KiSun toiminnassa?

n=93

Yhteenveto

- Kiertotalous oli suurimmalle osalle vastaajista tuttu aihe ja sen edistäminen nähtiin mahdollisena ja tärkeänä omassa organisaatiossa.
- Kiertotalouden edistämisen tueksi on laadittu strategisia linjauksia tai vastaavia, joiden toteutumista seurataan suurimmassa osassa kyselyyn vastanneista organisaatioista. Lisäksi 80 % organisaatioista on määritelly toimenpiteitä ja yli puolessa mitataan kierrätteen edistymistä.
- Lukuisten käytössä olevien kierrätteen toimintamallien lisäksi yli 80 % vastaajista ilmoitti, että kierrätteen nousee vielä merkittävämpään asemaan organisaatiossa tulevaisuudessa.
- Osaamisen ja osaamistarpeiden tunnistamisen koettiin olevan pääosin hyvällä tasolla, mutta yli puolet vastaajista toivoi tukea osaamisen lisäämiseen.
- Kiertotalouden edistämisen haasteet liittyvät esimerkiksi tiedon ja osaamisen puutteeseen, resurssien riittävyyteen, kierrätteen mahdollisuuksien tunnistamiseen ja hyötyjen osoittamiseen.
- Tulosten tarkastelussa tulee huomioida, että KiSun verkostojen kautta tavoitetut vastaajat saattavat olla keskimääräistä valveutuneempia kierrätteen edistämässä.

Kiitos!

K I E R T O T A L O U S - S U O M I

Lisätietoa: milja.raisanen@syke.fi, annukka.berg@syke.fi, paula.eskola@motiva.fi